

Pillanattfelvétel a századelejei Óbudáról

Századforduló óta eseményekben túlgazaag évtizedek váltották egymást és mostan ma annyi szó esik az újjáépülő Pestről, Tabánról, Lágymányosról, vessünk egy pillanást a századelejei Óbudára.

Milyen is volt az az Óbuda? Mit is mondhatunk ma róla?

A Szépvölgy-utca alsó vége széles árkokként nyúlik a Dunába. Az itt meg közvetlen Dunaparton az utca gyerekei gázolnak az árok fekete szennyes vizébe. Kissé feljebb, északabbra ugyancsak a Dunaparton, eléggé méltatlan környezetben a múlt században épült Kisfaludy-Színház világot jelentő deszkáin bizonyos Kósa Manci énekl:

Nagy öröm érte Rózit,
Kapott egy új hózit ...!

Ugy lehet, hogy a helybeli színházi közönség ezért is mondja illetlen tisztetelenséggel Kisfaludy helyett: kisfaláda.

A Dunán vidám, eleven, zajos élet. Az óbudai hajóállomásról a Boráros-térig, vagy az újpesti hajóállomásig potom húsz fillérért egy teljes órán át ringat a hófehér „Hattyú”, a „Fecske”, a „Sirály”. A hajóállomás vendéglőjében köznap delutánokon és esteken is vidám zene, nóták szól, illatozik a halászlé és csurran a kifutó sörnek habja. Szemben a Margit-szigeten lóvasút kürtje bűg. A szigeti stég-en csodálatos kalapú és ruhájú hölgyek, szakállas urak és a nagy monarchia minden uniformisában tetszelgő tisztiek szoronganak, várva a beszállásra, hogy egy könnyű, karcsú hajó első osztályán helyet foglalva kellemes vizisétát tegyenek.

O, ezek a hajóutak a nyári esteken! A hajó orrán kék a lámpa, a hátulján vörös. Ünnepi alkalmakkor színes lámpafüzérek ragyognak a csillagos ég alatt, a sötét víz felett. A padokon egymáshoz simuló párok, a hajófenéken izzadó gépész, fűtő, a kötelek mellett pedig ifjabb és vénebb hajóslegények. A hajók árbóca, kéménye mélyen bókol a hidak előtt, mit ezernyi szempár figyel. Az utolsó hajó éjjelután fut be a hajógyári kikötőbe. Addigra már a szentendrei köhögős vicinális is megpihent, sőt a lóvasút magányos paripája mélyen alszik.

A hajóállomáson túl az emeletes, ősi Zichy-kastély örökké zárt, fekete bádoglemez-ablakaival, vasrácsos kapuival. A valaha népes, díszes palota egyik frontján a Községi Lóhússzék nyitotta meg első számú boltját. És így, ahol századok előtt nyalka lovasok — hölgyek, urak — vágattak fel és alá, ma négy fillérért hosszú karcsú virsliket, tömzsi szafaládákat vásárol a kissé még szégyenkező, vékonyképzű munkásnép. A hajógyári Dunaágban zöldesszínű monitorok. A K. u. K. flottá dunai egységei. A parton puskás, fehérnadrágos, sávos-trikós, kékbuzos, lengőszalagos sapkájú tengerészek. Az örök legtöbbje megjárta az öt óceánt és ezért kissé fanyar szájjal lépeget a miniatűr hajók sorfa előtt.

Szemben a hajógyár a nagy hidak beköszöntével zsúfolt a ivításra szoruló és teletöltött hajókkal. Valahány hajó Augsburg és Galac, azaz a Fekete-erdő és a Fekete-tenger között járja a Dunát, az mind rátér a kettős sziget körüli vizekre. És így reggelenként ezernyi hajóács, hajókovács, egyéb mesterember, hajós és hivatalnok léptétől dübörög a felhúzható hajógyári híd. Az ötven milliós monarchia egyik legnagyobb hajógyárának élete lüktet e két szigetvárosban. Távo'abb a tengerészlakatnyán túl, patak fut a nagy folyóba.

A patakon túl, a regényes híru, holdvilágos szépségű Krempel-malom és egyéb víziőrök világa. No, meg a jólismert „Bivalyoscsárda”, mely az egyetlen hely a nagy Duna mentében, ahol ezidőtájt a szabad vízben fürdenek. Aquinkumtól a hegyek sötétje felé fordulva pompás rétek, virágos mezők, néhány kicsi házikó. A későbbi új temetőnek még nincs láthatóan kiejölt helye. Majdani első lakóia mitsem tud arról, hogy ott fog majd nyugodni. A szentendrei-úti Kőkápolnának viros örökmécsláncja megszűre világít. A Kőkápolnát elhagyva Hat-házat érintjük. Csaknem kizárólag a hajógyár munkásai lakóik. Eredetileg csakugyan csupán hat ház állott itt Óbuda nevében.

Innen már csak néhány lépés az újmendezotti „Rablóház” megannyi hámosított történet színhelisé és a „Rondel”-a. Az öregek névtanúsztó meséket mondanak róluk de ma már más dalok miniatúrái azokat a szeánu munkásembereket akik a név falak között laknak. Beljebb kerülve az utcák so-

rán a Flórián-tér, a Tavasz-utca csodálatos bőségű piacát bámulhatjuk. Gyümölcs, zöldség, főzelek, hal annyi, amennyit csak szem, száj megkíván. A szatócok errejelé reggel ötkor nyitnak, este tízkor zárnak. Vasárnap meg delben hajtják be vaskos üzletajtajaikat. Az árut hite're adják és az óriási Frankkávé rudak köré szentkepeket csomagolnak. Karácsonykor üveg rumokat, kockacukrot, narancsot ajándékoznak állandó vevőiknek. A piaci árusok csakúgy, mint vevőik nagyrésze „braunhaxler”, akiket lassan de biztosan elnyel a magyarság. Tény, már most tapasztalható, esztendőről esztendőre kevesebb svábszó hangzik a zeg-zugos utcákon és jön nap, amelyen már elig érti majd valaki egy-egy kesői, makacsabb „braunhaxler”-ivadék svábolását.

A Vörösvári-úton, csakúgy mint a többi utcán csakis petróleumlámpa hinti szét sárgás világát. Nyári esteken és vasárnap délutánokon székeket tesznek a kapuk elé. A székeken cseréptálon frissen tépett virág, most szedett gyümölcs. Alacsony számolyokon nagyon öreg asszonyok, vénséges emberek ülnek és fillérékért árulják illatos, vagy zamatos portékájukat. Egyébként errejelé tartják a híres óbudai búcsúkat is. Soha sehol annyi vásári portéka és olyan jókedv, mint az óbudai búcsúkon! A kacsaringós Kiskorona-utca egyik házában gózdálkodik, gyógyít a nagyhírű tudós füvesasszony. Egyforma bizalommal keresik fel beteget és a környék fűgyűjtő gyerekei. Betegeit fényes koronákért kövér füvekkel, a gyerekeket sovány fillérekkel vizsgasztalja. A kis hegyi kápolna mellett kis vadregényes temető és komoran, méltóságteljesen örökdő hatalmas jegenesor. Fölötte a Gógota. Még feljebb a régi multú kiscelli kastély.

Itt van a Bartalits-féle vendéghő. Fölötte még nagyördülésű viharágyúkkal kergetnék a jeges felhőket. Lepillantva im, cirkusz, vándor mozgófényképszínház sátrai páposodnak. „Bioskop” hirdeti a színes lámpák betűsora. És a betóduló nép két órán át nevet, mulat Max Linder csacsiságain, bámul a színes virágsodákon.

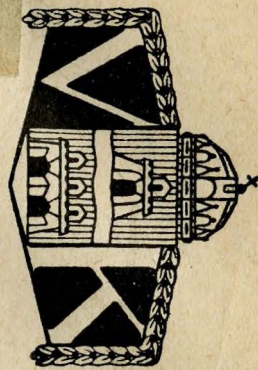
A tégláégetők sem működnek többé és a forró, hófehér mészre, búzatáblákra, lucernásokra közönséges vastag földréteg kerül. Mint szerte Római-fürdő és Ujlak között itt is új utcák, terek nyitnak, templom és munkásotthon épül. A Bécsi-út, Pacsirtamező, Határ-, Viador-utcák négyszögében különös, körbehelyezkedett, kicsiny, szegényes házak. Szegény tót, lengyel napszámosok, állványozók lakják és néhány „szép lány”, akiket kispénzű, de szűles bosnyák katonák látogatnak. És senki közülük nem sejt, mily előkelő multú építmények — római királysirok — felett járják furcsa táncukat. Vasárnaponként csakúgy, mint szombat délutánonként is, percesek járják a házakat, no meg a verklisek. Jöttükre az udvarok megalnak táncos fiatalssággal, míg a verklis szakadatlanul dolgoztatja szerszámját. Nem ritkán még a lakodalmi zenét is ő szolgáltatja.

Négy évtized suhant tova. Nem is nyomtalanul. Az az Óbuda nincs többé. Elnyelte a föld. A búzaföldeket, a patakokat, az árkokat, a réteket, a kis barátságos zúgokat és egyebeket. Elnyelte a holtakat, sőt egy rettenetes télen még az eleveket is...

Kopta Károly

ÓVÁROSI NAPLO

III. XX. CS. 23. SZ.

Budapestre vonatkozó újságcikkek				Oszályozás
Szerző:	Kopta Károly			308
Cím:	Pillanattfelvétel a századelejei Óbudáról			
Forrás:	Vörösvári Napló			1900
(Hely)	1947. január 25.			
(Idő)	Köt. v. fiz.			Helyszám
(Oldal)	Székesfehérvári házi nyomda 1926 — 8891			